

۹۱ / ۱۲ / ۷

جلسه ۷۲

صحیح و اعم

دوشنبه

سال سوم

صحیح و اعم (۸)

پیشخوان

اشکال حضرت امام بر مرحوم آخوند

ما می گوئیم : دو پایه کلام حضرت امام ... / تحلیل فساد از نگاه ایشان ... / ..

جمع بندی مقدمه ۶

مقدمه هفت : مراد از صحت چیست؟ اجزاء و شرایط مطلقا یا ..

شروط سه گانه در شرع : کلام حضرت امام

مبانی سه گانه در مقدمه ۶ : مبنای حضرت امام، مرحوم نائینی و منسوب به شیخ انصاری

مبنای مرحوم نائینی: توضیح کلام مرحوم نائینی

اولا:

نه در **عرف** و نه در **لغت**، مفهوم صحت با مفهوم تمامیت و مفهوم فساد با مفهوم نقصان یکی نیستند!

ثانیا:

تقابل صحت و فساد، **تقابل تضاد** است

چراکه آنها، دو کیفیت وجودی هستند که بر اشیاء موجود خارجی عارض می شوند

و لذا:

به چیزی که با **طبع نوعیه** اش سازگار است = می گوئیم صحیح

و اگر با آن طبع سازگار نیست = می گوئیم فاسد

مجازی بودن اطلاق صحت بر ماهیت اعتباری

«صحیح» وصف مصادیق است و اگر ماهیت، معروض صحت قرار گرفت، این اطلاق مجازی است

نوع تقابل تمامیت و نقصان: تقابل تمامیت و نقصان، تقابل وجود و عدم است

اشکال

حضرت

امام بر

آخوند

ان قلت :

در حقائق بسیطه که اجزاء ندارند چگونه نقصان و تمامیت مطرح می شود؟
در حالیکه گفته اید آنها موضوعاً از تمامیت و نقصان خارج هستند

قلت :

تقابل در آنها اگر می گوئیم تام و ناقص به لحاظ درجات است

دو تفاوت فساد و صحت با نقصان و تمامیت

۱. در اولی تقابل تضاد است و در دومی تقابل عدم و ملکه
۲. نقصان و تمامیت اضافی هستند ولی صحت و فساد اضافی نیستند

اشکال

حضرت

امام بر

آخوند

(۲)

دو پایه کلام حضرت امام

۱. فهم عرفی در تفاوت بین مفاهیم صحت و فساد با مفاهیم تمامیت و نقصان
۲. تقابل در صحت و فساد، تضاد است و در تمامیت و نقصان، عدم و ملکه است

تحلیل فساد از نگاه حضرت امام:

فساد ناشی از ← عروض یک کیفیت وجودی

نقصان ناشی از ← عدم یک جزء یا یک شرط

صدق نقصان و فساد به دو اعتبار

اما ممکن است عدم یک جزء یا شرط باعث عروض یک کیفیت وجودی شود در این صورت :

به اعتبار عدم جزء یا شرط ← می گوئیم ناقص / به اعتبار عروض کیفیت ← می گوئیم فاسد

حال در این جا فرقی نمی کند که این ماهیت، حقیقی باشد یا اعتباری

اعتباری بودن وحدت و فساد در ماهیات اعتباری:

یعنی اگر فرد یک ماهیت اعتباری، دارای اثر اعتباری نبود، به سبب آنکه کیفیتی دیگر بر آن عارض شده بود، در عالم اعتبار فاسد است

ما

می گوئیم

تفاوت مفهومی «صحيح و فاسد» با «تام و ناقص»

صحيح و فاسد با تامّ و ناقص، مفهوماً متفاوت هستند.

ماهیت می تواند متصف به صحّت شود کما اینکه می تواند به تمامیت متصف شود

مشخص شدن عنوان بحث

مقدمه: عرفاً صحيح آن چیزی است که بر آورنده غرض است و فاسد هم آن چیزی است که بر آورنده

غرض نیست

عنوان بحث:

آیا لفظ صلوة برای «ماهیتی که مصادیقش بر آورنده غرض هستند» وضع شده یا برای اعم؟

جمع بندی

مقدمه ۶

مراد از صحت چیست؟

۱. صحت من حیث الاجزاء و الشرائط مطلقا
۲. صحت من حیث الاجزاء و الشرائط فی الجملة
۳. صحت من حیث الاجزاء فقط

تطبيق سه احتمال در مورد نماز

۱. نمازی صحیح است که همه اجزاء و همه شرایط حتی قصد قربت را داراست!
۲. نمازی صحیح است که اجزائش تامّ است و همه شرایط را هم دارد غیر از قصد قربت را
۳. نمازی صحیح است که اجزائش تامّ است اگرچه شرایط را نداشته باشد و یا

شروط سه گانه در شرع

نوع اول: هم امکان تعلق امر به آنها وجود دارد و هم امر به آنها تعلق گرفته است

مثال: ستر و استقبال

نوع دوم: امکان تعلق امر به آنها وجود دارد ولی امر به آنها تعلق نگرفته است (شروط عقلی محض)

مثال: اشتراط عدم مزاحمت با ضدّ اهم یا اشتراط عدم نهی

نوع سوم: امکان ندارد امر به آنها تعلق بگیرد

مثال: قصد وجه و قصد امتثال امر

حضرت

امام

مبانی سه گانه در میان اصوليون

۱.

مبنای حضرت امام

(منسوب به مرحوم آخوند و مشهور)

صحّت من حیث الاجزاء و الشرائط کلّها

۲.

مبنای مرحوم نائینی

صحّت من حیث الاجزاء و الشرائط الا قصد الامتثال

۳.

منسوب به شیخ انصاری

صحّت من حیث الاجزاء فقط

۱. مبنای مرحوم نائینی

صلوة گاه به اعتبار **شرایط** متصف به صحّت می شود. شرایط **دو گونه** هستند :

قسم اول : شرایطی که می توان شیء را قبل از اینکه امر به آنها تعلق بگیرد، نسبت به آنها تقسیم کرد
مثال : مثلاً بگوییم صلوة با ظهور و صلوة بدون ظهور

قسم دوم : شرایطی که نمی توان آنها را در مرحله نام گذاری لحاظ کرد
چراکه این شرایط ناشی از تعلق امر به شیء هستند
مثال : قصد قربت و قصد وجه و قصد وجه وجه

مرحوم
نائینی
(۱)

۱. مبنای مرحوم نائینی

قسم دوم قطعاً مراد نیست

دلیل: صحّت من حیث شرائط ناشی از امر ۲ رتبه از نام گذاری متأخر است به این معنی که:

شارع اوّل نام ماهیتی را صلوة می گذارد

و در مرحله دوّم به آن امر می کند

و در مرحله سوّم صلوة می تواند به «صحّت من حیث هذه الشرائط» متصف شود.

مرحوم
نائینی
(۲)